

Vrijetijdseconomie Zeeland

Economisch belang sector, 2023

december 2024

KENNISCENTRUM
KUSTTOERISME

Colofon

© 2024, HZ Kenniscentrum Kusttoerisme

Deze rapportage is samengesteld door HZ Kenniscentrum Kusttoerisme, mede mogelijk gemaakt door Provincie Zeeland.

Alle informatie in deze rapportage mag vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden, mits met bronvermelding. Hoewel wij bij de totstandkoming van deze rapportage de grootst mogelijke zorgvuldigheid hebben betracht, bestaat altijd de mogelijkheid dat bepaalde informatie niet klopt, of na verloop van tijd verouderd, of niet meer juist is. Waar bekend zijn de bronnen vermeld.

HZ Kenniscentrum Kusttoerisme
p/a HZ University of Applied Sciences
Postbus 364
4380 AJ Vlissingen
Telefoon: 0118 - 489 885
E-mail: kenniscentrumtoerisme@hz.nl
Website: www.kenniscentrumtoerisme.nl

Onderzoeksteam

Diana Korteweg Maris
Sasja Vermeulen

Fotografie

Jan-willem van Braak, WV Zeeland, Thijs Tuurenhout

Grafische vormgeving

Kees Hoendervangers, www.dtp-plus.nl

Inhoud

Samenvatting	2
Hoofdstuk 1: Inleiding	3
Hoofdstuk 2: Bestedingen toeristische overnachtingen	5
Hoofdstuk 3: Bestedingen van vaste gasten	6
Hoofdstuk 4: Bestedingen dagrecreatie	9
Hoofdstuk 5: Economisch belang	11
Hoofdstuk 6: Werkgelegenheid	13
Bijlagen	15

Samenvatting

De vrijetijdssector is een van de topsectoren in Zeeland. Zeker economisch gezien. Dit onderzoek brengt de totale economische waarde van de vrijetijdseconomie in kaart. Dit is gedaan door de volgende stappen uit te voeren:

- Inventarisatie van het aantal eenheden logiesaccommodaties, overnachtingen in logiesaccommodaties, dagbezoeken en vrijetijdsactiviteiten in Zeeland;
- Het vermenigvuldigen van deze aantallen met de gemiddelde bestedingen per overnachting, bezoek of activiteit, om zo de totale bestedingen te berekenen;
- Het invoeren van de bestedingen in een Input-Output (IO) model voor Zeeland om vast te stellen welke financiële impacts er gepaard gaan met de bestedingen;
- Het in kaart brengen van de directe werkgelegenheid in de Zeeuwse vrijetijdssector.

In Zeeland vonden er in 2023 ca. 15,6 miljoen toeristische overnachtingen plaats. Deze gasten zorgden voor ongeveer € 810,6 miljoen aan bestedingen. Daarnaast overnachtten vaste gasten in totaal bijna 6,2 miljoen keer in Zeeland. Hun totale uitgaven (dagelijks en jaarlijks) zijn geraamd op ruim € 317 miljoen euro.

Naast de verblijfssector speelt ook de dagrecreatieve sector een grote rol in de Zeeuwse vrijetijdssector. Een groot deel van de bestedingen in deze sector worden gedaan door de inwoners van Zeeland. In totaal besteedden Zeeuwen zo'n € 1,03 miljard aan vrijetijdsactiviteiten. Overige inwoners van Nederland (niet-Zeeuwen) gaven nog eens ruim € 394 miljoen uit aan vrijetijdsactiviteiten in Zeeland. Niet alleen Nederlanders geven geld uit aan dagrecreatie, ook inwoners uit de grensstreken in Duitsland en België doen dat. In 2023 gaven Belgen voor bijna € 289 miljoen en Duitsers voor bijna € 925 miljoen uit tijdens hun dagbezoeken aan Zeeland.

De vrijetijdsuitgaven aan toerisme en vrijetijdsactiviteiten in Zeeland bedragen al met al ongeveer € 3,4 miljard op jaarbasis.

Door deze bestedingen in te voeren in het IO-Model, is de volgende economische impact (uitgedrukt in euro's) van de Zeeuwse gastvrijheidssector berekend:

	Bestedingen		Toegevoegde waarde
	In marktprijzen	In basisprijzen (excl. belastingen)	
Direct	€ 3.381.207.000	€ 2.188.570.000	€ 935.142.000
Indirect			€ 207.876.000
Totaal	€ 3.381.207.000	€ 2.188.570.000	€ 1.143.018.000

Ook uitgedrukt in werkgelegenheid (aantallen banen) is de vrijetijdssector belangrijk voor Zeeland. In 2023 waren er in Zeeland 17.895 banen in de vrijetijdssector. Dit aantal banen staat gelijk aan 11.265 FTE. Hiermee zorgt de vrijetijdssector voor bijna 11% van de totale werkgelegenheid in Zeeland. Daarmee is de sector qua aantal banen de vierde sector in Zeeland, na de zorg, handel en industrie. Indirect zijn er dankzij de vrijetijdssector nog veel meer banen, bijvoorbeeld door uitgaven van bezoekers in andere sectoren en bij toeleveranciers.

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Aanleiding, vraagstelling en definitie

De vrijetijdseconomie speelt een cruciale rol in de Zeeuwse economie. Door de vele recreatieve mogelijkheden, bezoeken jaarlijks miljoenen bezoekers uit binnen- en buitenland de provincie. Deze bezoekers dragen aanzienlijk bij aan de lokale economie, door hun uitgaven aan logiesaccommodaties, horeca, dagattracties, detailhandel en andere producten en diensten.

Dit onderzoek brengt de economische waarde van de vrijetijdseconomie in kaart. Het kwantificeren van het economisch belang stelt in staat om weloverwogen beslissingen te nemen die bijdragen aan een duurzame ontwikkeling van de vrijetijdseconomie, in de juiste balans met maatschappelijke behoeften en de invloed op de (leef)omgeving.

Dit onderzoek geeft antwoord op de vraag:

‘Wat is het economisch belang van de vrijetijdseconomie voor de provincie Zeeland?’

De vrijetijdseconomie wordt gedefinieerd als het geheel van alle binnen- en buitenlandse dagbezoeken aan, en toeristische overnachtingen en overnachtingen door vaste gasten in Zeeland, en de bestedingen die deze bezoekers met zich meebrengen tijdens hun verblijf in Zeeland.

1.2 Onderzoeksmethodiek

Deze paragraaf beschrijft de methodologische stappen die gezet zijn om tot de raming van het economisch belang van de vrijetijdseconomie in de provincie Zeeland te komen. De raming is gemaakt in 2024 en baseert zich op de cijfers van 2023.

De raming bestaat uit verschillende stappen:

- Allereerst is het aantal toeristische overnachtingen per gemeente in kaart gebracht. Dit is gedaan op basis van geaggregeerde gegevens vanuit de administratie toeristenbelasting aangeleverd door de gemeenten. Cijfers zijn zo ver als mogelijk opgesplitst in de verschillende categorieën logiesaccommodaties. Voor de ene gemeente is een verdere splitsing mogelijk dan voor de andere gemeente.
- Vervolgens is gekeken naar het vaste logiesaanbod per gemeente. Binnen de categorie vast aanbod is een splitsing gemaakt tussen jaarplaatsen/ seizoenplaatsen/vast particulier, tweede woningen en vaste ligplaatsen. Het aantal tweede woningen is vastgesteld aan de hand van het aantal objecten forensenbelasting. Het aantal jaar- en seizoenplaatsen en vaste ligplaatsen in jachthavens is afgeleid uit de administratie toeristenbelasting.
- Op basis van het Nederlands Vrijetijdsonderzoek (NVT0) en het Onderzoek Inkomend Dagbezoek (OIT) is daarna het aantal dagbezoeken bepaald. Deze dagbezoeken zijn onderverdeeld in vrijetijdsactiviteiten van de Zeeuwen, dagbezoeken van overige Nederlanders, dagbezoeken vanuit België en dagbezoeken vanuit Duitsland.
- Om tot de juiste bestedingen te komen zijn de cijfers uit de voorgaande stappen vermenigvuldigd met de juiste bestedingsprofielen. Voor de toeristische overnachtingen is dit gedaan op basis van het CBS Vakantieonderzoek 2023. In dit onderzoek is aangegeven wat de gemiddelde bestedingen per nacht zijn aan accommodaties, vervoer, horeca, winkels, uitstapjes en overige uitgaven. De bestedingen van vaste gasten zijn berekend door het aantal dagen te vermenigvuldigen met de gemiddelde bestedingen per dag als onderzocht in het onderzoek “Vaste gasten in Zeeland 2022” van HZ Kenniscentrum Kusttoerisme (KCKT). Hierop is een inflatiecorrectie toegepast. Daarnaast besteden vaste gasten op jaarbasis aan bijvoorbeeld de huur van de standplaats en schoonmaak. Om tot dit bedrag te komen is het aantal vaste eenheden vermenigvuldigd met het bestedingsprofiel als onderzocht in het KCKT onderzoek ‘Vaste

gasten in Zeeland 2022', inclusief inflatiecorrectie. Bestedingen vanuit vrijetijdsactiviteiten door Nederlanders zijn geraamd door het aantal vrijetijdsactiviteiten te vermenigvuldigen met bestedingsprofielen als onderzocht in het Nederlandse VrijeTijds Onderzoek 2022-2023 (inclusief inflatiecorrectie). Bestedingen vanuit buitenlands dagbezoek zijn geraamd aan de hand van bestedingsprofielen van het Onderzoek Inkomend Dagbezoek 2021-2022 inclusief inflatiecorrectie.

- Deze bestedingen zijn samengenomen en (na benodigde omzettingen) ingevoerd in het Input-Output (IO) model. Op basis van dit model is vast te stellen welke impacts gepaard gaan met de bestedingen. Dit niet alleen in de sectoren die direct verkopen aan toeristen, maar ook in de hele toeleveringsketen (voor zover deze zich in Zeeland bevindt). In Bijlage A is een verdere uitleg van een Input-Output (IO) model opgenomen.

Eerder zijn impactstudies uitgevoerd voor toerisme in Zeeland. De huidige studie is gebaseerd op dezelfde methoden. Door de vele wijzigingen in beschikbaarheid van data over bestedingen van bezoekers en over aantallen dagbezoek was het zelden mogelijk een volledig beeld te schetsen van de economische waarde van het gehele vrijetijd domein. Dat maakt vergelijkingen met eerdere onderzoeken lastig. Wel laten we in dit onderzoek zien hoe het economisch belang van de logiesector in 2023 zich verhoudt tot het economisch belang van de logiesector in 2022.

Hoofdstuk 2: Bestedingen toeristische overnachtingen

2.1 Aantal toeristische overnachtingen

We definiëren een toeristische overnachting als een overnachting van een gast die naar een bestemming reist en daar voor een relatief korte periode (maar minimaal een nacht) verblijft in een logiesaccommodatie.

Ten behoeve van dit onderzoek is een inventarisatie gedaan van het aantal toeristische overnachtingen per gemeente in 2023. Onderstaande tabel (2.1) toont het aantal toeristische overnachtingen per gemeente.

Tabel 2.1 Aantal toeristische overnachtingen per gemeente (afgerond op 100-tallen).

Gemeente	Toeristische overnachtingen
Borsele	177.700
Goes	137.700
Hulst	51.300
Kapelle	92.600
Middelburg	425.600
Noord-Beveland	1.658.900
Reimerswaal	32.300
Schouwen-Duiveland	3.650.900
Sluis	3.562.200
Terneuzen	274.300
Tholen	212.800
Veere	4.868.900
Vlissingen	413.800
Totaal	15.559.000

Deze overnachtingen zijn zo ver mogelijk opgesplitst naar de diverse typen logiesaccommodaties. Bijlage B toont per gemeente de splitsing van het aantal toeristische overnachtingen in 2023.

2.2 Bestedingen verblijfgasten uit toeristische overnachtingen

Bijlage C toont de uitgaven van verblijfgasten per nacht afkomstig uit toeristische overnachtingen. Deze zijn afkomstig uit het CBS Vakantieonderzoek 2023 (landelijke cijfers over de vakantie-uitgaven van Nederlanders). Indien de steekproef groot genoeg was, zijn Zeeuwse cijfers gebruikt in de berekening. Indien de steekproef op Zeeuws niveau onvoldoende groot is, zijn we uitgegaan van Nederlandse cijfers. We veronderstellen daarnaast dat de bestedingen per nacht van buitenlandse vakantiegangers vergelijkbaar zijn met de uitgaven van Nederlanders. Dit kan mogelijk leiden tot een onderschatting, omdat uit oudere onderzoeken blijkt dat de uitgaven van buitenlandse toeristen gemiddeld vaak hoger zijn dan uitgaven van Nederlanders. In Tabel 2.2. zijn de totale uitgaven van toeristische verblijfgasten per bestedingscategorie weergegeven. Tot deze uitgaven zijn we gekomen door het aantal overnachtingen te vermenigvuldigen met de bestedingspatronen per nacht.

Tabel 2.2 Bestedingen verblijfgasten (toeristische overnachtingen) Zeeland (afgerond op 1000-tallen).

Bestedingscategorie	Uitgaven
Accommodatie	€ 402.744.000
Vervoer	€ 102.620.000
Horeca	€ 180.181.000
Winkels	€ 92.412.000
Uitstapjes	€ 21.895.000
Overig	€ 10.848.000
Totaal	€ 810.600.000

Hoofdstuk 3: Bestedingen van vaste gasten

3.1 Dagelijkse bestedingen

CELTH definieert vaste gasten als individuen die een tweede verblijfsaccommodatie (boot, chalet, (sta)caravan, tent, tweede woning) voor recreatieve doeleinden bezitten en hier regelmatig verblijven zonder daarvoor per verblijf te betalen. De verblijfsaccommodatie is voor eigen gebruik, maar kan eventueel ook worden verhuurd aan derden. In de berekening van bestedingen gaan we uit van het eigen gebruik.

Bestedingen van vaste gasten delen we op in dagelijkse bestedingen en jaarlijkse bestedingen. In deze paragraaf bespreken we de dagelijkse bestedingen van vaste gasten in Zeeland in 2023. In de volgende paragraaf gaan we in op de jaarlijkse bestedingen.

Tabel 3.1 hieronder toont het aantal overnachtingen door vaste gasten in Zeeland in 2023. Bijlage D duidt de opsplitsing per gemeente.

Tabel 3.1 Aantal overnachtingen vaste gasten Zeeland (afgerond op 100-tallen).

Type logieseheid	Overnachtingen
Jaarplaatsen/seizoenplaatsen/vast particulier	3.432.300
Tweede woningen	2.353.500
Vaste ligplaatsen	388.700
Totaal	6.174.600

Om de dagelijkse bestedingen te ramen, moeten deze overnachtingen vermenigvuldigd worden met de bestedingsprofielen van vaste gasten in Zeeland, per accommodatietype. Deze cijfers zijn afkomstig uit het onderzoek Vaste gasten in Zeeland (HZ Kenniscentrum Kusttoerisme, 2023). Omdat cijfers uit dit onderzoek uit 2022 komen, is ervoor gekozen een inflatiecorrectie toe te passen. In de onderzoeksresultaten kwamen zogenaamde 'uitschieters' (onrealistisch hoge of lage bestedingen) voor. Om de invloed van deze uitschieters te beperken, is gewerkt met medianen in plaats van gemiddelde bestedingen*

* In de dataset van het Onderzoek Vaste gasten in Zeeland van KCKT was er sprake van zeer grote spreiding in de antwoorden op de bestedingsvragen. Het is gebleken, ook in andere (landelijke) onderzoeken, dat respondenten het lastig vinden om uitspraken te doen over de gedane uitgaven, zeker als het gaat om dagelijkse uitgaven tijdens het verblijf. Hierdoor bevatten de antwoorden veel uitschieters, zijnde zeer afwijkend hoge of lage bedragen. Zulke uitschieters hebben erg veel invloed op een gemiddelde, daarom is ervoor gekozen in plaats daarvan de 'mediaan' te hanteren. Een mediaan is het middelste getal van alle gegeven antwoorden van respondenten en wordt veel minder beïnvloed door de uitschieters. De mediaan geeft daarom een veel betere indicatie van het uitgavenpatroon. In een mediaan kunnen respondenten die geen geld uitgeven, echter niet goed worden meegenomen. De mediaan geldt derhalve alleen voor respondenten die wél geld hebben uitgegeven. De groep respondenten die géén geld hebben uitgegeven, wordt apart meegenomen in de verdere berekening.

Onderstaande tabel (3.2) toont de bestedingsprofielen per dag voor vaste gasten in Zeeland in 2023. In Bijlage E zijn deze bestedingen verder uitgesplitst.

Tabel 3.2 Dagelijkse bestedingen vaste gasten, mediaan.

Type logieseheid	Bestedingen per dag
Vast kamperen op jaarplaats	€ 21,88
Tweede woningen	€ 32,60
Vaste ligplaatsen	€ 31,76

In Tabel 3.1. staat het aantal overnachtingen van vaste gasten in Zeeland terwijl Tabel 3.2 de bestedingen per dag toont. Om te totale dagelijkse bestedingen van vaste gasten in Zeeland te kunnen berekenen moet daarom eerst het aantal overnachtingen omgezet worden in het aantal dagen. Dit doen we met behulp van de formule op de volgende pagina:

$$\text{Aantal dagen} = \frac{\text{Aantal nachten}}{7,4 \text{ (Nachten per trip vlg. CVO)}} \times 8,4 \text{ (Nachten per trip + 1)}$$

Tabel 3.3 geeft de uitkomst van deze formule voor de verschillende typen logieseenheden.

Tabel 3.3 Aantal verblijfsdagen vaste gasten in Zeeland (afgerond op 100-tallen).

Type logieseenheid	Verblijfsdagen
Jaarplaatsen/seizoenplaatsen/vast particulier	3.902.500
Tweede woningen	2.675.900
Vaste ligplaatsen	442.000
Totaal	7.020.400

Als we de dagelijkse bestedingen vermenigvuldigen met het aantal verblijfsdagen, en corrigeren voor het aantal personen dat geen geld uitgeeft, komen we tot de volgende dagelijkse bestedingen van vaste gasten (zie Tabel 3.4).

Tabel 3.4 Totale dagelijkse bestedingen vaste gasten (afgerond op 100-tallen).

Type logieseenheid	Dagelijkse bestedingen
Vast kamperen op jaarplaats	€ 72.383.200
Tweede woningen	€ 74.641.600
Vaste ligplaatsen	€ 11.942.400
Totaal	€ 158.967.200

Bijlage F toont een verdere uitsplitsing van de totale dagelijkse bestedingen.

3.2 Jaarlijkse bestedingen

Naast dagelijkse bestedingen hebben de vaste gasten ook jaarlijkse bestedingen. Denk aan de huur van de standplaats, (winter)stalling van hun caravan, belastingen en verzekeringen. Deze jaarlijkse bestedingen kunnen worden geraamd door het aantal bezette eenheden te vermenigvuldigen met de bestedingen per jaar. In Tabel 3.5 is het totaal aantal bezette eenheden weergegeven (zie Bijlage G voor een verdere uitsplitsing van dit aantal eenheden).

Tabel 3.5 Totaal aantal bezette vaste eenheden Zeeland 2023 (afgerond op 10-tallen).

Type logieseenheid	Bezette eenheden
Vast kamperen op jaarplaats	20.410
Tweede woningen	13.210
Vaste ligplaatsen	7.740
Totaal	41.350

Tabel 3.6 toont de mediaan van de jaarlijkse bestedingen (gecorrigeerd voor personen die €0 uitgeven (zie Bijlage H) en inflatie). Deze bestedingen zijn ook onderzocht door het HZ KCKT in het onderzoek Vaste gasten in Zeeland. Door het aantal bezette eenheden te vermenigvuldigen met de jaarlijkse bestedingen (gecorrigeerd met het aantal personen dat geen geld uitgeeft), komen we tot de totale jaarlijkse bestedingen van vaste gasten in Zeeland in 2023 (zie Tabel 3.7).

Tabel 3.6 Jaarlijkse bestedingen per vaste plaats.

	Vast kamperen op jaarplaats	Tweede woningen	Vaste ligplaatsen
Huur van de standplaats	€ 3.672	€ -	€ 1.142
Lokale belastingen	€ 311	€ 1.293	€ 62
Bijdrage Vereniging van Eigenaren	€ -	€ 415	€ -
Stalling buiten het seizoen	€ -	€ -	€ 592
Schoonmaak	€ 285	€ 592	€ -
Contributie boekingssysteem / website/promotie	€ -	€ 1.401	€ -
Overig	€ 467	€ 1.038	€ -

Tabel 3.7 Totale jaarlijkse bestedingen op vaste plaatsen in Zeeland.

	Vast kamperen op jaarplaats	Tweede woningen	Vaste ligplaatsen
Huur van de standplaats	€ 74.467.400	€ -	€ 8.707.900
Lokale belastingen	€ 6.117.200	€ 16.938.500	€ 321.100
Bijdrage Vereniging van Eigenaren	€ -	€ 4.753.800	€ -
Stalling buiten het seizoen	€ -	€ -	€ 3.879.800
Schoonmaak	€ 3.185.100	€ 5.806.000	€ -
Contributie boekingssysteem / website/promotie	€ -	€ 10.783.600	€ -
Overig	€ 9.383.400	€ 13.708.900	€ -
Totaal	€ 93.153.100	€ 51.990.800	€ 12.908.800

3.3 Totale bestedingen vaste gasten

Tabel 3.8 toont de totale bestedingen van de vaste gasten in Zeeland in 2023.

Tabel 3.8 Totale bestedingen vaste gasten in Zeeland (afgerond op 1000-tallen).

Type bestedingen	Bestedingen
Dagelijkse bestedingen	€ 158.967.000
Jaarlijkse bestedingen	€ 158.053.000
Totaal	€ 317.020.000

Hoofdstuk 4: Bestedingen dagrecreatie

4.1 Aantallen vrijetijdsactiviteiten en dagbezoeken

Voor het eerst beschikt HZ KCKT over cijfers aangaande de dagrecreatie in Zeeland. Hierdoor kan het economisch belang van de gehele vrijetijdssector in beeld worden gebracht. Op basis van het Nederlands Vrijetijdsonderzoek (NVTO) en het Onderzoek Inkomend Dagbezoek (OID) zijn de totale bestedingen vanuit dagrecreatie berekend. Het NVTO rapporteert in het aantal vrijetijdsactiviteiten door Nederlanders en het OID rapporteert dagbezoeken door buitenlanders uit de grensstreken van Duitsland en België. Het is van belang onderscheid te maken tussen vrijetijdsactiviteiten en dagbezoeken. Vrijetijdsactiviteiten (NVTO) zijn alle (dag)recreatieve activiteiten die worden ondernomen buiten de eigen woning in Nederland met een minimale duur van een uur (inclusief eventuele reistijd). Een dagbezoek (OID) is een verblijf in Nederland van een dag. Het gaat hier om een bezoek aan Nederland in de vrije tijd, zonder overnachting. Denk bijvoorbeeld aan een stedenbezoek, bezoek aan een natuurgebied, bezoek aan een attractie of evenement of winkelen. Bezoeken om zakelijke redenen blijven buiten beschouwing.

In Tabel 4.1 worden de vrijetijdsactiviteiten door Nederlanders in Zeeland en de dagbezoeken vanuit België en Duitsland aan Zeeland weergegeven.

Tabel 4.1 Vrijetijdsactiviteiten/dagbezoeken aan Zeeland (afgerond op 1000-tallen).

Vrijetijdsactiviteit/dagbezoek	Aantal
Zeeuwen	43.482.000
Vrijetijdsactiviteiten overige Nederlanders	15.485.000
Dagbezoeken Belgen	4.300.000
Dagbezoeken Duitsers	8.200.000

4.2 Bestedingen dagrecreatie

Door de aantallen vrijetijdsactiviteiten en de dagbezoeken te vermenigvuldigen met de desbetreffende bestedingsprofielen zijn de totale dagrecreatieve bestedingen berekend. Tabel 4.2 toont de directe uitgaven per persoon van Nederlanders aan vrijetijdsactiviteiten. Deze cijfers komen uit het NVTO 2022-2023 en hierop is een inflatiecorrectie toegepast. In Tabel 4.3 worden de directe uitgaven per persoon voor buitenlandse (Duitse en Belgische) dagbezoeken weergegeven. Net als bij de verblijfstoeristische bestedingen gaan we uit van de mediaan en is er een inflatiecorrectie toegepast. Cijfers komen uit het OID 2021-2022.

Tabel 4.2 Bestedingen Nederlanders aan vrijetijdsactiviteiten.

Type uitgave	Zeeuwen in Zeeland	Nederlanders in Zeeland
Uitgaven voor entree, toegang of deelname	€ 2,34	€ 2,70
Uitgaven in horeca	€ 10,70	€ 11,74
Uitgaven in winkels	€ 9,71	€ 9,93
Overige uitgaven	€ 0,88	€ 1,10
Gemiddelde uitgaven per activiteit	€ 23,63	€ 25,47

Tabel 4.3 Bestedingen Belgen en Duitsers per dagbezoek.

Type uitgave	Belgen	% € 0	Duitsers	% € 0
Uitgaven voor entree, toegang of deelname	€ 27,68	79%	€ 38,93	41%
Uitgaven in horeca	€ 33,74	4%	€ 41,52	1%
Uitgaven in winkels	€ 41,52	36%	€ 38,93	12%
Overige uitgaven	€ 12,98	82%	€ 25,95	44%
Gemiddelde uitgaven per dagbezoek	€ 115,91		€ 145,32	

Tabellen 4.4 en 4.5 tonen de totale bestedingen vanuit de dagrecreatie van respectievelijk Nederlanders en onze buurlanden. De totale bestedingen bedragen ca. € 2,6 miljard.

Tabel 4.4 Bestedingen vrijetijdsactiviteiten Nederlanders in Zeeland, 2023.

Type uitgave	Zeeuwen	Overig Nederland
Uitgaven voor entree, toegang of deelname	€ 101.681.000	€ 41.776.000
Uitgaven in horeca	€ 465.246.000	€ 181.826.000
Uitgaven in winkels	€ 422.367.000	€ 153.752.000
Overige uitgaven	€ 38.092.000	€ 17.069.000
Totaal	€ 1.027.386.000	€ 394.423.000

Tabel 4.5 Bestedingen dagbezoeken Belgen en Duitsers in Zeeland, 2023.

Type uitgave	Belgen	Duitsers
Uitgaven voor entree, toegang of deelname	€ 24.998.000	€ 188.319.000
Uitgaven in horeca	€ 139.258.000	€ 377.059.000
Uitgaven in winkels	€ 114.263.000	€ 280.883.000
Overige uitgaven	€ 10.043.000	€ 119.162.000
Totaal	€ 288.562.000	€ 925.423.000

Hoofdstuk 5: Economisch belang

5.1 Methodiek

Om van bestedingen tot het belang voor de Zeeuwse economie te komen zijn vervolgens nog een aantal stappen gezet:

- Eerst zijn bestedingen aan de categorieën overig en vervoer uit de bestedingen gehaald. Dit is gedaan in lijn met de landelijke richtlijn voor het uitvoeren van economische impactanalyses binnen toerisme en recreatie. Voor de categorie 'overig' weten we niet waar deze bestedingen terecht komen en voor de categorie 'vervoer' veronderstellen we dat deze bestedingen niet terecht komen bij lokale/regionale partijen. Deze stap zorgt dus voor een onderschatting van het totale economisch belang. De totale omvang van deze categorieën is echter relatief beperkt waardoor de onderschatting ook beperkt blijft.
- Vervolgens zijn van de jaarlijkse bestedingen van vaste gasten de bestedingen aan lokale belastingen en contributie aan boekingsystemen/website/promotie uit de bestedingen gehaald omdat het onduidelijk is of deze bestedingen uiteindelijk in de regio terecht komen. Ook deze stap zorgt dus voor een onderschatting van het totale economisch belang, maar ook deze categorieën zijn van relatief beperkte omvang.
- Voor invoer in het Input-Output-Model (IO-Model) is het vereist dat de bestedingen, die nu zijn genoteerd tegen marktprijzen (de prijzen zoals betaald door consumenten) worden omgezet in bestedingen tegen basisprijzen. Dit betekent dat de BTW eruit moet, evenals de handels- en transportmarges. De handels- en transportmarges zijn wat de consumenten betalen voor de aankoop van een product vanwege het feit dat het product is getransporteerd van de plek van productie naar de plaats waar de consument het product koopt – evenals het feit dat ook de tussenliggende schakels (groothandel/kleinhandel) willen verdienen. Deze marges moeten eruit worden gehaald om te komen tot de 'kale' prijs van de producten en diensten; de prijs die betaald zou worden indien iemand direct van de fabriek zou kopen, het daar zelf ging ophalen en geen BTW

verschuldigd zou zijn. In de berekening van de basisprijzen houden we er rekening mee dat heel veel van de productien die bezoekers in Zeeland kopen daar niet geproduceerd worden, maar buiten Zeeland – of zelfs buiten Nederland.

- Tot slot zijn de bestedingen tegen basisprijzen ingevoerd in het IO-Model. Het model laat vervolgens zien hoeveel bestedingen en toegevoegde waarde er gecreëerd zijn ten gevolge van de vrijetijdseconomie in 2023 in Zeeland. Dit zijn niet alleen directe impacts (impacts die direct samenhangen met de bestedingen in de vrijetijdseconomie), maar ook indirecte impacts (impacts die ontstaan binnen de hele toeleveringsketen).

5.2 Bestedingen en toegevoegde waarde

Tabel 5.1. toont de bestedingen en toegevoegde waarde.

Tabel 5.1 Bestedingen (in marktprijzen en basisprijzen) en toegevoegde waarde ten gevolge van de vrijetijdseconomie in Zeeland in 2023.

	Bestedingen		Toegevoegde waarde
	In marktprijzen	In basisprijzen	
Direct	€ 3.381.207.000	€ 2.188.570.000	€ 935.142.000
Indirect			€ 207.876.000
Totaal	€ 3.381.207.000	€ 2.188.570.000	€ 1.143.018.000

5.3 Vergelijking met 2022

Om de bestedingen en toegevoegde waarde in perspectief te kunnen plaatsen, zijn deze vergeleken met de bestedingen in 2022. In 2022 beschikte HZ KCKT nog niet over de cijfers van vrijetijdsactiviteiten en dagbezoeken. Daarom kunnen alleen de bestedingen en toegevoegde waarde vanuit de logiesector (zowel vanuit toeristische verblijfs-gasten als vaste gasten) worden vergeleken.

In 2022 waren de totale bestedingen van vaste gasten ongeveer € 323.006.000. In 2023 waren deze bestedingen nog ongeveer € 317.020.000, een afname van 1,9%. Deze afname is toe te rekenen aan het feit dat er in 2023 minder eenheden vast aanbod gebruikt werden dan in 2022. Bestedingen van toeristische verblijfsgasten zijn daarentegen gestegen in 2023 ten opzichte van 2022. De totale bestedingen van toeristische verblijfsgasten in 2023 waren € 810.600.000, ten opzicht van € 783.527.000 in 2022. Een stijging van 3,5%. Het grootste gedeelte van deze stijging wordt verklaard door een stijging in het aantal overnachtingen.

Door de methodiek als beschreven in paragraaf 5.1 uit te voeren, komen we tot het volgende economisch belang van de Zeeuwse logiesector voor Zeeland (zie Tabel 5.2).

Tabel 5.2 Bestedingen (in marktprijzen en basisprijzen) en toegevoegde waarde ten gevolge van de logiesector in Zeeland in 2022 en in 2023.

2022			
	Bestedingen		Toegevoegde waarde
	In marktprijzen	In basisprijzen	
Direct	€ 910.506.000	€ 710.600.000	€ 318.153.000
Indirect			€ 53.247.000
Totaal	€ 910.506.000	€ 710.600.000	€ 371.400.000
2023			
	Bestedingen		Toegevoegde waarde
	In marktprijzen	In basisprijzen	
Direct	€ 929.799.000	€ 727.411.000	€ 325.861.000
Indirect			€ 54.293.000
Totaal	€ 929.799.000	€ 727.411.000	€ 380.154.000

De toegevoegde waarde van de Zeeuwse logiesector in Zeeland is daarmee gestegen met 2,4% in 2023 ten opzichte van 2022.

Hoofdstuk 6: Werkgelegenheid

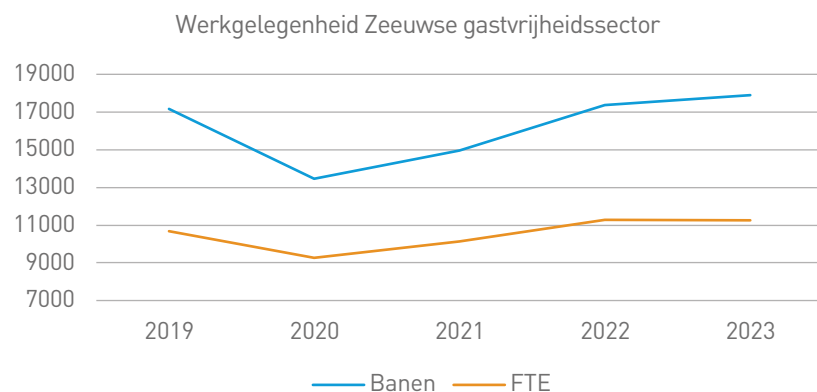
6.1 Werkgelegenheid gastvrijheidssector

Op basis van CBS Microdata heeft het NBTC de werkgelegenheid in de gastvrijheidssector in beeld gebracht. In Bijlage I is opgenomen welke (deel-)sectoren er tot de gastvrijheidssector worden gerekend.

In 2023 waren er in Zeeland 17.895 banen in de gastvrijheidssector. Dit aantal banen staat gelijk aan 11.265 FTE. Hiermee is de verhouding FTE ten opzichte van banen in de gastvrijheidssector in Zeeland 0,63. Volgens het CBS is de gemiddelde verhouding in Nederland van alle werkgelegenheid 0,72. Daarmee wordt er in de gastvrijheidssector in Zeeland meer dan gemiddeld in Nederland deeltijd gewerkt. Hoogstwaarschijnlijk is de grote mate van seizoensgebondenheid van het werk in de Zeeuwse gastvrijheidssector hier debet aan.

De werkgelegenheid in de Zeeuwse gastvrijheidssector heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld (zie Figuur 6.1).

Figuur 6.1 Ontwikkeling werkgelegenheid (in banen en FTE) in de Zeeuwse gastvrijheidssector 2019-2023 (bron: Arbeidsproductiviteitmonitor NBTC).

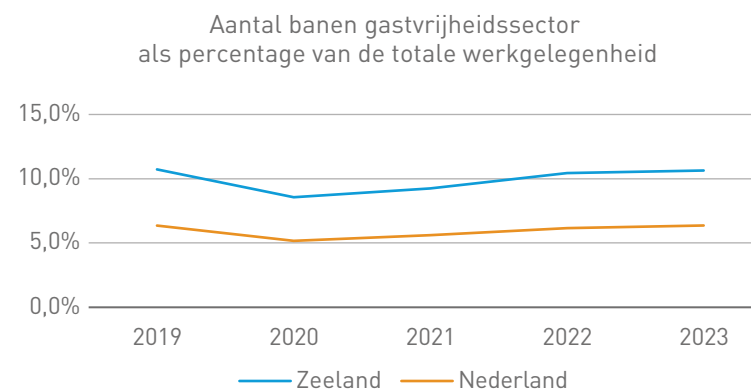

De coronacrisis heeft gezorgd voor een tijdelijke daling in de werkgelegenheid in de Zeeuwse gastvrijheidssector. In 2023 lag het aantal banen in de gastvrijheidssector echter alweer ca. 4,2% hoger dan in 2019 en het aantal FTE ca. 5,4% hoger. Het aantal FTE ten opzichte van het aantal banen lag in 2023 iets hoger dan in 2019, wat betekent dat het gemiddelde aantal uren per baan is toegenomen.

6.2 Vergelijking gastvrijheidssector en andere sectoren

De gastvrijheidssector zorgt voor bijna 11% van de totale werkgelegenheid in Zeeland (zie Figuur 6.2). Hiermee ligt het percentage van de totale werkgelegenheid weer op hetzelfde niveau als in 2019, na een daling gedurende de coronacrisis. Uit deze figuur wordt tevens duidelijk dat de gastvrijheidssector qua werkgelegenheid in Zeeland (10,7% van het totaal aantal banen) belangrijker is dan gemiddeld in Nederland (6,4% van het totaal aantal banen).

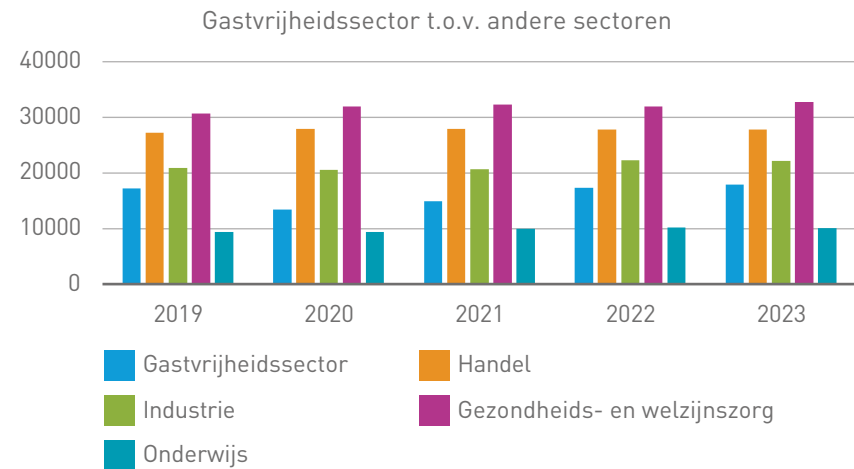
Figuur 6.2 Gastvrijheidssector als % van de totale werkgelegenheid (bron: Arbeidsproductiviteitmonitor NBTC en CBS).

Ook is het interessant om te kijken naar het belang van de gastvrijheidssector t.o.v. andere belangrijke sectoren in termen van werkgelegenheid. Figuur 6.3 toont de vergelijking tussen het aantal banen in de gastvrijheidssector en de sectoren handel, industrie, gezondheids- en welzijnszorg en onderwijs. Doordat de afbakening van de gastvrijheidssector (zie Bijlage I) deelsectoren bevat van verschillende sectoren zijn enkele banen dubbel opgenomen in de figuur hiernaast. Dit aantal banen is echter beperkt waardoor de figuur wel een goed beeld geeft van het belang van de gastvrijheidssector ten opzichte van andere grote sectoren in termen van werkgelegenheid.

Hieruit blijkt dat de sector qua aantal directe banen de vierde sector in Zeeland is, na de zorg, handel en industrie. Indirect zijn er dankzij de vrijetijdssector nog veel meer banen, bijvoorbeeld door uitgaven van bezoekers in andere sectoren en bij toeleveranciers.

Figuur 6.3 Aantal banen gastvrijheidssector t.o.v. andere belangrijke sectoren in Zeeland (bron: Arbeidsproductiviteitsmonitor NBTC en CBS).

Bijlagen

Bijlage A: IO-Model

TOELICHTING IO-MODEL

Een IO-Model laat zien in welke mate bestedingen binnen een of meerdere sectoren leiden tot output, inkomen, toegevoegde waarde en werkgelegenheid in dezelfde of anderen sectoren. Dit is onder andere afhankelijk van de relaties binnen de lokale economie. In welke mate leidt bijvoorbeeld een euro besteding binnen de logiesector tot productie, toegevoegde waarde en werkgelegenheid in de landbouw?

Het antwoord op die vraag kan worden afgeleid uit een IO-tabel. Een IO-tabel laat zien hoeveel elke sector levert aan zichzelf, aan andere sectoren en aan hun uiteindelijke afnemers. Op basis van een IO-tabel kunnen bestedingen worden vertaald naar direct en indirecte impacts. Er blijkt namelijk uit hoeveel output er in elk van de gerelateerde sectoren nodig is, om ervoor te zorgen dat er producten en diensten kunnen worden geleverd in, in dit geval de vrijetijdseconomie.

IO-tabellen zijn veelal alleen beschikbaar op nationaal niveau. Voor Zeeland is er echter ook een IO-tabel samengesteld op provinciaal niveau. Dit op basis van locatiequotiënten en cijfers over de werkgelegenheid per sector, op het niveau van Nederland en op het niveau van Zeeland.

De IO-tabel vormt de basis van het IO-model. De resultaten in de tabel zijn dan ook specifiek voor de provincie. Wanneer dezelfde bestedingen ingevoerd worden in het landelijke IO-model of een IO-model van een andere regio, leidt dit tot een andere impact, omdat de economische structuur van die regio anders is.

KEUZE VOOR EEN IO-MODEL

Economische effecten van de vrijetijdseconomie kunnen worden berekend met behulp van verschillende modellen. “Er zijn echter substantiële verschillen tussen deze modellen. Niet alleen verschillen de aard en de precisie van de resultaten, maar ook de benodigde gegevens, de complexiteit en de onderliggende veronderstellingen verschillen” (Klijs et al., 2012). Dit maakt het moeilijk om het juiste model voor een specifieke onderzoeksvraag te kiezen. Uit het onderzoek van Kleis et al. (2012) blijkt dat, ondanks een aantal duidelijke tekortkomingen, IO-modellen goede mogelijkheden bieden voor toepassingen in de context van toerisme en recreatie.

Bijlage B: Uitsplitsing toeristische overnachtingen

Gemeente Borsele* (raming KCKT)

Type logieseenheid	Toeristische overnachtingen
Passantenligplaatsen	200
Overige logieseenheden	177.500
Totaal	177.700

Gemeente Goes

Type logieseenheid	Toeristische overnachtingen
Passantenligplaatsen	16.500
Mobiele kampeeronderkomens en stacaravans	26.300
Minicamping	2.200
Overige logieseenheden	92.600
Totaal	137.700

Gemeente Hulst

Type logieseenheid	Toeristische overnachtingen
Alle logieseenheden	51.300
Totaal	51.300

Gemeente Kapelle

Type logieseenheid	Toeristische overnachtingen
Passantenligplaatsen	5.700
Overige logieseenheden	86.900
Totaal	92.600

Gemeente Middelburg

Type logieseenheid	Toeristische overnachtingen
Toeristisch kamperen op camping	35.200
Toeristisch kamperen op mini-camping	29.600
Hotel en pension	219.400
Bungalowpark	39.800
Particuliere verhuur (woning/logies)	87.800
Jachthaven – passanten en kamperen	13.700
Totaal	425.600

Gemeente Noord-Beveland

Type logieseenheid	Toeristische overnachtingen
Toeristisch kamperen op camping	393.700
Toeristisch kamperen op mini-camping	25.700
Hotel en pension	71.500
Woningen en parken	1.059.000
Woningen particulieren	86.400
Passantenligplaatsen	22.700
Totaal	1.658.900

Gemeente Reimerswaal

Type logieseenheid	Toeristische overnachtingen
Passantenligplaatsen	700
Overige logieseenheden	31.600
Totaal	32.300

Gemeente Schouwen-Duiveland

Type logieseenheid	Toeristische overnachtingen
Toeristisch kamperen op camping	1.419.300
Toeristisch kamperen op mini-camping	241.900
Hotel en pension	457.400
Bungalowpark	877.200
Particuliere verhuur (woning/logies/caravan)	625.900
Passantenligplaatsen	29.200
Totaal	3.650.900

Gemeente Sluis

Type logieseheid	Toeristische overnachtingen
Toeristisch kamperen op camping	898.400
Recreatiewoningen (los en op parken)	2.333.000
Strandhuisje	19.600
Hotel	301.400
Passantenligplaatsen	9.900
Totaal	3.562.200

Gemeente Terneuzen

Type logieseheid	Toeristische overnachtingen
Passantenligplaatsen	2.200
Overige logieseenheden	272.100
Totaal	274.300

Gemeente Tholen

Type logieseheid	Toeristische overnachtingen
Toeristisch kamperen op (mini)-camping	45.500
Hotel en pension	4.700
B&B/gastenverblijf	9.900
Bungalowpark	61.100
Particuliere woningen	77.599
Passantenligplaatsen	14.000
Totaal	212.800

Gemeente Veere

Type logieseheid	Toeristische overnachtingen
Toeristisch kamperen op camping	1.816.500
Toeristisch kamperen op mini-camping	612.500
Hotel en pension	674.900
Bungalowpark	113.300
Particuliere verhuur (woning/logies)	1.570.300
Passantenligplaatsen	17.800
Strandslaaphuisjes	63.500
Totaal	4.868.900

Gemeente Vlissingen

Type logieseheid	Toeristische overnachtingen
Toeristisch kamperen op camping	43.500
Toeristisch kamperen op mini-camping	14.500
Hotel en pension	185.900
Particuliere verhuur (woning/logies)	139.900
Passantenligplaatsen	9.100
Slaapstrandhuisjes	20.900
Totaal	413.800

Bijlage C: Bestedingspatronen

→ Bestedingen per persoon per nacht	Accommodatie	Vervoer	Horeca	Winkels	Uitstapjes	Overig
↓ Accommodatietype						
Hotel/pension/B&B	€ 62,33	€ 16,35	€ 31,60	€ 7,02	€ 2,81	€ 1,69
Vakantiehuis/stacaravan	€ 26,42	€ 5,41	€ 8,93	€ 5,25	€ 1,53	€ 0,50
Appartement	€ 49,04	€ 9,23	€ 17,50	€ 8,09	€ 1,99	€ 1,45
Kamperen (tent of toercaravan)	€ 12,37	€ 4,73	€ 7,92	€ 6,48	€ 0,77	€ 0,60
Woning van bekenden	€ 3,74	€ 8,49	€ 8,98	€ 5,43	€ 1,89	€ 1,40
Overig/onbekend	€ 26,96	€ 7,31	€ 7,29	€ 4,24	€ 0,56	€ 1,53
Gemiddeld	€ 25,27	€ 6,64	€ 12,20	€ 5,73	€ 1,39	€ 0,73

Bijlage D: Uitsplitsing vaste gasten per gemeente

	Jaarplaatsen/ seizoenplaatsen/ vast particulier	Tweede woningen	Vaste ligplaatsen
Borsele	61.100	52.900	3.300
Goes	67.000	42.200	37.900
Hulst	170.600	34.000	5.600
Kapelle	66.300	28.200	22.000
Middelburg	2.800	63.400	14.100
Noord-Beveland	372.300	244.300	75.600
Reimerswaal	15.500	10.500	12.900
Schouwen-Duiveland	1.257.600	728.500	122.500
Sluis	603.000	532.800	22.800
Terneuzen	57.700	29.900	16.700
Tholen	189.600	63.100	28.900
Veere	568.300	448.200	13.400
Vlissingen	500	75.400	13.100

Bijlage E: Uitsplitsing bestedingen per dag, vaste gasten

→ Bestedingen per persoon per dag	Eten en drinken buitenshuis	Dagelijkse boodschappen	Overige aankopen in winkels	Entree	Overig
↓ Accommodatietype					
Vast kamperen op jaarplaats	€ 7,41	€ 4,30	€ 5,19	€ 1,73	€ 3,24
Tweede woningen	€ 12,98	€ 7,34	€ 5,19	€ 1,90	€ 5,19
Vaste ligplaatsen	€ 10,38	€ 6,92	€ 7,41	€ 1,85	€ 5,19
<i>Aandeel personen dat € 0 uitgeeft</i>	3%	2%	7%	53%	54%

Bijlage F: Uitsplitsing totale dagelijkse bestedingen vaste gasten

→ Totale dagelijkse bestedingen vaste gasten	Eten en drinken buitenshuis	Dagelijkse boodschappen	Overige aankopen in winkels	Entree	Overig
↓ Accommodatietype					
Vast kamperen op jaarplaats	€ 28.008.000	€ 16.481.500	€ 18.866.300	€ 3.154.700	€ 5.870.700
Tweede woningen	€ 33.607.800	€ 19.276.000	€ 12.936.300	€ 2.380.800	€ 6.440.700
Vaste ligplaatsen	€ 4.441.000	€ 3.001.800	€ 3.052.600	€ 383.100	€ 1.063.900
Totaal	€ 66.056.800	€ 38.759.300	€ 34.855.200	€ 5.920.600	€ 13.375.300

Bijlage G: Vaste bezette eenheden per gemeente

	Jaarplaatsen/ seizoenplaatsen/ vast particulier	Tweede woningen	Vaste ligplaatsen
Borsele	360	300	60
Goes	390	240	740
Hulst	1.000	190	130
Kapelle	390	160	430
Middelburg	20	360	280
Noord-Beveland	2.180	1.370	1.480
Reimerswaal	90	60	290
Schouwen-Duiveland	7.370	4.090	2.390
Sluis	3.530	2.990	450
Terneuzen	340	170	380
Tholen	1.110	350	560
Veere	3.640	2.520	260
Vlissingen	0	420	290

Bijlage H: Aantal personen dat €0 uitgeeft, jaarlijkse uitgaven vaste gasten

	Vast kamperen op jaarplaats	Tweede woningen	Vaste ligplaatsen
Huur van de standplaats	1%	0%	1%
Lokale belastingen	4%	1%	33%
Bijdrage Vereniging van Eigenaren	0%	13%	0%
Stalling buiten het seizoen	0%	0%	15%
Schoonmaak	45%	26%	56%
Contributie boekingsysteem /website/ promotie	0%	42%	0%
Overig	2%	0%	0%

Bijlage I: Sectoren gastvrijheidssector

SECTOREN GASTVRIJHEIDSECTOR (SBI-OMSCHRIJVING)

- Verhuur van sport- en recreatieartikelen;
- Zeil en surfscholen;
- Roei-, kano-, zeil- en surfspor e.d.;
- Jachthavens;
- Theaters en schouwburgen;
- Musea;
- Kunstgaleries en -expositieruimten;
- Monumentenzorg;
- Natuurbehoud;
- Organiseren van sportevenementen;
- Kermisattracties;
- Sauna's, solaria, baden e.d.;
- Dieren- en plantentuinen, kinderboerderijen;
- Pret- en themaparken;
- Overige sportactiviteiten (rest);
- Overige recreatie (rest, geen jachthavens);
- Personenvervoer per spoor (geen tram of metro);
- Zee- en kustvaart (passagiersvaart en veerdiensten);
- Binnenvaart (passagiersvaart en veerdiensten);
- Ongeregeld besloten busvervoer;
- Personenvervoer door de lucht;
- Hotel-restaurants;
- Hotels (geen hotel-restaurants), pensions en conferentieoorden;
- Verhuur van vakantiehuisjes en appartementen;
- Jeugdherbergen, vakantiecampen, groepsaccommodaties;
- Kampeertreinen;
- Overige logiesverstrekking;
- Restaurants;
- Fastfoodrestaurants, cafetaria's, ijssalons, eetkramen, e.d.;
- Cafés;
- Eventcatering;
- Kantines en contractcatering;
- Reisbemiddeling;
- Informatieverstrekking op het gebied van toerisme en reserveringsbureaus;
- Reisorganisatie;
- Organiseren van congressen en beurzen.

KENNISCENTRUM
KUSTTOERISME